

Katedra: religionistiky

Akademický rok: 2012/2013

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno autora: Bc. Tereza Holušová

Název tématu: Kořeny integrativních a dezintegrativních představ o Bohu v kontextu kvazireligiózních projevů nevědomé religiozity

Práce Terezy Holušové je věnována kořenům představ o Bohu v kontextu nevědomé religiozity. Slovo „Bůh“ studentka v názvu na titulní straně píše s malým počátečním písmenem, přestože v Zadání diplomové práce je s písmenem velkým. Celému textu je možné vytknout neschopnost či nezáměr rozlišovat mezi představami o Bohu (v monoteistickém smyslu) a o bohu (ve smyslu polyteistickém) či přinejmenším chybějící reflexi nebo definování způsobu, jakým je ono v rámci zvoleného tématu klíčové slovo v práci používáno.

V Úvodu pisatelka vysvětluje koncepci předkládaného textu a jeho cíle, což je zajisté na místě. Místo poměrně obsáhlého „resumování“ obsahu následujících kapitol by ovšem neškodilo větší zaměření na metodologické otázky – zejména v souvislosti s interdisciplinárními vztahy mezi religionistikou, psychologíí, sociologií a filosofií, na jejichž pomezí se práce pohybuje. Studentka uvádí dlouhý výčet velmi různorodých autorů, s jejichž koncepty bude v textu pracovat, aniž by specifikovala jejich badatelská východiska či oborovou příslušnost.

V úvodní terminologické kapitole pisatelka stručně vysvětluje způsob, jakým bude v práci přistupováno k problematice *integrativních* a *dezintegrativních* představ o Bohu, vymezuje pojem *nevědomí*, zabývá se pojmem *religio* a odkazuje k alternativní dvojici termínů *faith* a *belief*. Ty jsou ovšem blíže vymezeny až ve druhé kapitole, podobně jako se studentka ve třetí kapitole znovu zabývá *integrativními* a *dezintegrativními* formami *osobního religia*. Vychází při tom z konceptů Ericha Fromma, které jsou však přibližovány až příliš dlouhou řadou citátů a parafrází s jen malou mírou vlastní analýzy.

Ve čtvrté a páté kapitole se studentka zabývá koncepty Reného Girarda a Güntera Holeho. Témata kolektivního násilí a náboženského fanatismu analyzovaná těmito autory jistě lze uvádět do souvislosti s tématem předložené diplomové práce, někdy to však může působit i poněkud násilně (např. Girardovi šlo spíše o analýzu fungování davu či sociální skupiny než o *osobní religio* v kontextu zkoumaném Terezou Holušovou). Jednoznačněji adekvátní je zařazení některých konceptů Gordona Allporta, kterým se pisatelka věnuje v šesté kapitole.

V celé práci studentka pozoruhodným, byť někdy i diskutabilním způsobem propojuje koncepty jednotlivých autorů, o kterých se zmiňuje (např. G. W. Allporta a W. C. Smitha). Ve většině textu tak ovšem činí bez nějaké hlubší komparace. Teprve v sedmé kapitole se výslovně zaměřuje na srovnávání konceptů dvou psychoanalytiků (A.-M. Rizzuto a K. Frielingsdorfa), jejichž výzkumy s tématem předkládané diplomové práce souvisejí mnohem těsněji než studie některých jiných v ní rozebíraných autorů. V kapitole osmé pak s využitím těchto i jiných konceptů analyzuje kořeny vytěsněné (nevědomé) religiozity S. Freuda.

V závěrečné deváté kapitole pisatelka v souladu se Zadáním činí zdánlivý „krok stranou“ a zabývá se pojetím nevědomí jako hermeneutického mýtu. To jen dokresluje velikou šíři jejího záběru a skutečnost, že se své téma snaží osvětlit s využitím velmi různorodých (i vzájemně protikladných) konceptů. Otázkou zůstává, zda tato mimořádná šíře nutně nevede i k roztržitosti textu a nejednoznačnosti jeho závěrů.

V Závěru studentka shrnuje výsledky svého bádání nejen v rámci posuzované diplomové práce, ale i v rámci podobně zaměřené práce bakalářské, která jí předcházela. Prokazuje zde své vskutku hluboké zaujetí danou problematikou, když otevírá průhledy i do dalších navazujících a pro religionistiku velmi zajímavých témat, jako je souvislost rané kultivace *osobního religio* se synkretizujícími tendencemi současné náboženské scény. Lze si jen přát, aby bakalářská a diplomová práce stály jen na začátku autorčina dalšího, stále hlubšího zkoumání načrtnutých otázek...

Vzhledem k takto ambicióznímu badatelskému zaměření působí bohužel o to větším zklamáním Bibliografie, jejíž forma nespĺňuje ani běžné požadavky na závěrečné práce. Např. u článků Karla Flosse, Pavla Hoška a Ivana Štampacha o W. C. Smithovi jsou uváděné údaje tak katastrofálně neúplné, že by je nezasvěcený čtenář mohl považovat za tři samostatné knihy, a ne za tři příspěvky ze sborníku. Použitá literatura dále v Bibliografii není žádným způsobem rozdělena.

Jazyková úroveň práce je po gramatické i stylistické stránce velmi dobrá. Srozumitelnosti textu by ovšem asi místy prospěla menší „epičnost“ a jednodušší způsob formulování myšlenek.

Po obsahové stránce by se práce dala ve srovnání s badatelskými výkony jiných diplomantů označit za nadprůměrnou, ba výjimečnou, což potvrzuje i přiložená nahrávka rozhlasového pořadu Terezy Holušové o nevědomé religiozitě. Snad by ji tedy i přes uvedené nedostatky bylo možné klasifikovat stupněm výborně mínus (tj. 1-).

V Brně dne 18. května 2013

Mgr. Vít Machálek, Dr. Th.D.